

Brussel, 16.11.2016

De heer **Sven Gatz**
Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel
Koolstraat 35
1000 Brussel

O. REF : 16.52

Y. REF :

overleg kunstnorganisaties vzw

Betreft: Cultureel Erfgoeddecreet – pleidooi voor versterking 'Musea Hedendaagse Kunst' – vraag voor openbaar gesprek over toekomst van deze musea

Mijnheer de minister,

Terwijl de kunstensector deze zomer de voorbije subsidieronde verteerde, werkte de Vlaamse Regering verder aan regelgeving en maatregelen die binnen de sector onderbelicht bleven maar wel een duurzame impact kunnen hebben: de hervorming van de provincies - waarbij culturele bevoegdheden verschoven worden - en een nieuw cultureel erfgoeddecreet dat begin 2017 door het parlement gestemd zal worden.

In het publieke debat kwamen beide aspecten op een bepaalde manier naar voren in twee pamfletten die voor de zomer in tijdschrift voor hedendaagse kunst HART gepubliceerd werden. De eerste tekst, van de hand van M HKA-directeur Bart De Baere en SMAK-directeur Philippe Van Cauteren was een hartstochtelijk pleidooi voor het belang van musea voor hedendaagse kunst. Het tweede pamflet, ondertekend door de drie directeuren van de Vlaamse musea voor Schone Kunsten, was een rechtstreeks antwoord op het vorige werkstuk. Hierin werd gesteld dat het misschien wel tijd was om het huidige museumlandschap grondig te herzien en werd gesuggereerd om het institutionele onderscheid tussen hedendaagse kunstmusea en schone kunstenmusea op te heffen.

Als vertegenwoordigers van de beeldende kunstensector vinden wij dat deze laatste gedachte zonder nuance voorbijgaat aan de museale historiek in Vlaanderen waarbij de hedendaagse kunst zich letterlijk ontvoogde uit de kelders van de musea voor Schone Kunsten. Om deze reden vinden wij deze gedachte problematisch. Minstens willen wij dat hierover een diepgaand en inhoudelijk debat gevoerd kan worden, waarbij het onze hoofdbekommernis is om de positie van de hedendaagse kunst in Vlaanderen te versterken. Op dit moment is er, met een nieuw erfgoeddecreet in het vooruitzicht en met het nieuwe kunstendecreet in werking, voor het eerst sinds lang op wetgevend en dus structureel vlak een reële kans om het gehele museum- en kunstenlandschap te herschikken en te versterken. Net nu de klok zomaar terugdraaien, zou verstrekende (negatieve) gevolgen en een verstoring effect kunnen hebben voor het dynamische hedendaagse beeldende kunstenveld.

De beeldende kunstensector staat zowel financieel als qua maatschappelijk draagvlak onder toenemende druk. Daarom is een sterke institutionele en museale sokkel van groot belang. Musea bevinden zich op de scheidslijn tussen de kunsten- en de erfgoedsector. Zij kunnen expertise bieden die ontbreekt binnen de kunstensector en die dus complementair is. Daarnaast herstellen ze - met hun aankoopbeleid, contextualisering via tentoonstellingen en

activiteiten - een evenwicht binnen de brede kunstensector tegenover de commerciële kunstmarkt. Musea kunnen zo een motor zijn voor de sector om dynamiek en legitimiteit te herwinnen.

De eerste subsidierondes binnen het kunstendecreet hebben voor de beeldende kunstensector niet de versterking gebracht waarop gehoopt werd. Integendeel.

Beleidsmakers hielden weliswaar enigszins woord door met hun beslissing de grote huizen te versterken of te continueren. Maar omwille van de brede vertegenwoordiging, het particuliere karakter en de fijnmazigheid van onze sector - aspecten die de huidige dynamiek van het veld genereren - zijn er naar verhouding met andere sectoren minder 'grote huizen' die de beeldende kunst vertegenwoordigen. De ondersteuning van enkel de grote huizen, zorgde dus voor een verdere relatieve financiële achterstelling van de kleinschalige beeldende kunstorganisaties.

Wat ondersteuning van individuele kunstenaars betreft, hebben we met de eerste drie projectrondes een historisch dieptepunt bereikt.

De beeldende kunstensector pleit dus onomwonden voor het versterken van de hedendaagse kunstmusea en vraagt het beleid met nadruk om een historische inhaalbeweging te maken zodat deze huizen eindelijk hun museale taken volwaardig kunnen vervullen en een constructieve dialoog met de kunstensector aan kunnen gaan.

Vlaanderen en Brussel hebben op dit moment vier hedendaagse kunstmusea met een landelijk en internationaal bereik. Het M HKA en Middelheim in Antwerpen, SMAK in Gent en Mu.zee in Oostende. Elk van hen heeft een specifieke historiek, een eigen profiel en een andere beheersstructuur. Niettemin blijkt duidelijk dat deze instellingen sinds hun ontstaan aan een identieke beleidsconjunctuur onderhevig zijn: op het moment dat de ene meer ruimte en middelen krijgt, wordt dat doorgaans ook aan het andere museum toegekend.

Ook in de toekomst zullen deze musea met elkaar verbonden blijven. SMAK, Middelheim en M HKA maken geen onderwerp uit van de provinciale hervormingen die ingaan vanaf 1 januari 2018. In de huidige dubbele beheersstructuur van Mu.zee, waarbij stad en provincie vertegenwoordigd zijn, zal minstens de provincie vervangen worden door de Vlaamse Overheid. Omwille van de beslissing dat bij deze operatie 20% van de middelen niet mee overgedragen worden en uitgaand van de mededeling van de Vlaamse Regering dat alle organisaties die aan Vlaanderen toebedeeld worden "moeten aanleunen" bij een bestaande structuur, maken wij ons zorgen over de toekomst van dit museum.

Wij erkennen dat Mu.zee een museum is voor hedendaagse én voor moderne kunst. Maar in de realiteit zijn zowel het tentoonstellingsbeleid, het aankoopbeleid, als de publieke uitspraken van de directie al sinds het begin gericht op de hedendaagse kunst. Dit is net een van de unieke troeven van Mu.zee: door de nadruk op hedendaagse kunst, maar met de aanwezigheid van moderne kunstwerken, worden deze laatste voortdurend geactualiseerd en vormen ze een sterke historische omkadering voor hedendaagse kunst zonder te vervallen in de anekdotiek van het transhistorische museumverhaal.

In eerste instantie betreuren wij dat het hele debat rond de toekomst van dit museum achter de coulissen gevoerd wordt. Wij bepleiten een actief publiek debat waarbij ook de kunstensector betrokken is.

In tweede instantie zijn wij er voorstander van dat Mu.zee een museum voor hedendaagse kunst blijft. Indien deze instelling ingedeeld zou worden bij de Schone Kunstenmusea vrezen wij voor het verdwijnen van een unieke en belangrijke toonplek voor hedendaagse kunst in (West-)Vlaanderen. Het zou eveneens opnieuw een slag zijn voor heel veel kunstenaars die door de kaalslag in zowel project- als structurele middelen, kansen zagen verdampen tijdens de voorbije jaren.

Tot slot willen wij onze bezorgdheid uiten over het scenario waarbij Mu.zee overgedragen wordt naar het Vlaamse niveau. Hierdoor zouden er binnen dit niveau twee met elkaar concurrerende instellingen met een focus op hedendaagse kunst bestaan. Indien de overheid dit niet doordacht aanpakt, met wederzijdse sluitende verbintenissen tussen de huizen, vrezen wij een versplintering van investeringsmiddelen, werkingsmiddelen, aankoopbudgetten,... Hierdoor zal de museale sokkel waarop het kunstenveld steunt, nog verder verzwakt worden in plaats van versterkt.

Als kunstensector staan wij niet kritiekloos tegenover het beleid van de hedendaagse kunstmusea en we pleiten voor een versterking van de dialoog tussen het museale veld en de beeldende kunstorganisaties. We zijn er ons echter van bewust dat veel tekortkomingen voortkomen vanuit een flagrante onderfinanciering van de kerntaken van deze instellingen.

We hopen op en bepleiten een versterking van het museale landschap. Met het Kunstendecreet heeft de Vlaamse Overheid een grote kans gemist om dit te doen. De provinciale hervorming en het nieuwe Culturele Erfgoeddecreet bieden echter nieuwe kansen om het hele culturele veld grondig en ten goede te hervormen.

Het is aangewezen dat de hervorming die momenteel in de steigers staat, transparant en in een open dialoog op het publieke forum wordt besproken. Bij de uittekening en bespreking van deze hervorming wordt ook de relatie gelegd met het aankoopbeleid.

Bij dit gesprek worden, optimaal, alle stakeholders betrokken.

De beeldende kunstorganisaties zijn in elk geval graag bereid om hieraan deel te nemen en om met u het gesprek over een relevante, gewaardeerde plaats van de hedendaagse kunst in het museale veld aan te gaan.

Met vriendelijke hoogachting,

Wim Waelpuut
Voorzitter oKo-Werkgroep Beeldende Kunst

Leen Laconte
oKo-Directeur